

POSTANOWIENIE

Dnia 28 kwietnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka (przewodniczący)

SSN Marcin Łochowski

SSN Maciej Kowalski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa B. P.

przeciwko Syndykowi masy upadłości M. spółki akcyjnej w upadłości w Ł.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 28 kwietnia 2022 r.,

na skutek zagadnienia prawnego przedstawionego

przez Sąd Apelacyjny w [...]

postanowieniem z dnia 22 czerwca 2020 r., sygn. akt VII AGa [...],

” Czy przesłanka podjęcia zawieszonego postępowania, z uwagi na ogłoszenie upadłości pozwanego, zawarta w treści art. 145 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (tj. Dz.U. z 2019 r. poz. 498) umożliwiającą podjęcie postępowania przeciwko syndykowi tylko w przypadku, gdy w postępowaniu upadłościowym wierzytelność ta, po wyczerpaniu trybu określonego ustawą, nie zostanie umieszczona na liście wierzytelności, wymaga rozumienia pojęcia „wyczerpania” nie tylko jako zgłoszenia wierzytelności w postępowaniu upadłościowym, ale także - w razie odmowy jej umieszczenia na liście wierzytelności - skorzystania z przysługujących wierzycielowi środków zaskarżenia?”

odmawia podjęcia uchwały.**UZASADNIENIE**

Sąd Apelacyjny w [...], wobec ogłoszenia postanowieniem Sądu Rejonowego w W. z 6 czerwca 2016 r. upadłości pozwanego M. S.A. z siedzibą w Ł., postanowieniem z 27 czerwca 2016 r. zawiesił postępowanie apelacyjne na podstawie art. 174 § 1 pkt 4 k.p.c.

Pismem z 14 grudnia 2017 r. syndyk masy upadłości M. S.A. poinformował Sąd Apelacyjny, że wierzytelność powoda została uznana na liście wierzytelności do łącznej wysokości 78 261,02 zł i wniósł o umorzenie postępowania w zakresie dotyczącym tej kwoty. Podniósł, że w wypadku zanegowania przez Sąd Apelacyjny podstaw do umorzenia postępowania, powinno ono pozostać zawieszone, gdyż nie zaistniały przesłanki z art. 145 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1228 ze zm., dalej: p.u.). Powód nie wykorzystał bowiem przysługujących mu środków zaskarżenia decyzji syndyka.

Odmienne zapatrywanie na kwestię podjęcia postępowania prezentował powód, którego zdaniem „wyczerpanie trybu przewidzianego ustawą” nastąpiło już w momencie zgłoszenia wierzytelności. Wywodził, że w sytuacji, gdy syndyk odmówił umieszczenia w pełnym zakresie wierzytelności na liście wierzytelności, to zawieszone postępowanie powinno być podjęte na podstawie art. 145 ust. 1 p.u.

Postanowieniem z 15 listopada 2018 r. Sąd Apelacyjny w [...] podjął zawieszone postanowienie, jako podstawę prawną wskazując art. 180 § 1 pkt 5 lit. b k.p.c.

W dalszym toku postępowania Sąd Apelacyjny w [...] powziął wątpliwość w zakresie następującego zagadnienia prawnego: „Czy przesłanka podjęcia zawieszonego postępowania, z uwagi na ogłoszenie upadłości pozwanego, zawarta w treści art. 145 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 498), umożliwiającą podjęcie postępowania przeciwko syndykowi tylko w przypadku, gdy w postępowaniu upadłościowym wierzytelność ta, po wyczerpaniu trybu określonego ustawą, nie zostanie

umieszczona na liście wierzytelności, wymaga rozumienia pojęcia „wyczerpania” nie tylko jako zgłoszenia wierzytelności w postępowaniu upadłościowym, ale także - w razie odmowy jej umieszczenia na liście wierzytelności - skorzystania z przysługujących wierzycielowi środków zaskarżenia?”..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 390 § 1 k.p.c., jeżeli przy rozpoznawaniu apelacji powstanie zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, sąd może przedstawić to zagadnienie do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu, odraczając rozpoznanie sprawy.

Sąd Najwyższy, w pierwszej kolejności bada, czy spełnione zostały warunki do podjęcia uchwały rozstrzygającej zagadnienie prawne (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01; z 30 maja 2003 r., III CZP 30/03; z 14 listopada 2006 r., III CZP 84/06; z 20 listopada 2009 r., III CZP 90/09, i z 22 października 2010 r., III CZP 80/10). Wskazuje się na potrzebę ścisłej wykładni przesłanek stosowania art. 390 k.p.c. (zob. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 30 marca 1999 r., III CZP 62/98, OSNC 1999, nr 10, poz. 166). Podjęcie uchwały stanowi bowiem - ze względu na jej wiążący charakter (art. 390 § 2 k.p.c.) - wyjątek od zasady samodzielnego rozstrzygnięcia sprawy przez sąd właściwy.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, zgodnie z którym, przedmiotem przedstawionego Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego może być jedynie taka poważna wątpliwość prawna, której wyjaśnienie w formie uchwały jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy, którą rozpoznaje sąd, przedstawiający zagadnienie prawne. Konieczne jest zatem wykazanie istnienia bezpośredniego związku między przedstawionym zagadnieniem prawnym a rozstrzygnięciem sprawy przez sąd odwoławczy. Jeżeli taka zależność nie ma miejsca, podjęcie uchwały przez Sąd Najwyższy nie jest dopuszczalne. Niewykazanie związku przyczynowego pomiędzy rozstrzygnięciem przedstawionego zagadnienia prawnego a podjęciem decyzji co do istoty sprawy stanowi podstawę do odmowy udzielenia odpowiedzi na przedstawione zagadnienie prawne (postanowienia Sądu Najwyższego: 24 maja 2002 r.,

III CZP 30/02; z 14 września 2006 r., III CZP 61/06; z 14 listopada 2006 r., III CZP 84/06, oraz z 17 listopada 2009 r., III CZP 85/09).

Sąd drugiej instancji może przedstawić zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu, jeżeli wymagające objaśnienia poważne wątpliwości powstały przy rozpoznawaniu apelacji. Wskazany wyżej postulat wykładni ścisłej nakazuje rozumienie zwrotu "przy rozpoznawaniu" w sposób precyzyjny, ograniczający pole zastosowania tego przepisu tylko do zagadnień, które wiążą się bezpośrednio z rozpoznawaniem apelacji, a nie wystąpiły "przy okazji" jej rozpoznawania. Chodzi zatem o zagadnienia, które przechodzą "test instancyjności", tj. powstały przy ocenie postawionych w apelacji zarzutów dotyczących naruszenia przez sąd pierwszej instancji prawa procesowego oraz zarzutów dotyczących naruszenia prawa materialnego, z tym jednak, że w tym wypadku - w związku ze swobodą jurysdykcyjną sądu rozpoznającego apelację w dziedzinie stosowania prawa materialnego - przedmiotem zagadnienia prawnego mogą być także kwestie niepodniesione w apelacji, niezbędne jednak do rozpoznania sprawy. W związku z tym problemy prawne, które wprawdzie powstały w związku z rozpoznawaniem apelacji (przy jej rozpoznawaniu w znaczeniu potocznym), ale nie wiążą się z zarzutami procesowymi podniesionymi w apelacji, ani nie dotyczą kwestii prawnomaterialnych łączących się z rozpoznaniem sprawy *in merito*, muszą być rozstrzygane przez sąd drugiej instancji samodzielnie, autonomicznie; jego decyzje w tym zakresie są ostateczne lub - jeżeli przewiduje to ustawa - podlegają kontroli instancyjnej albo kasacyjnej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: 8 listopada 2019 r., III CZP 13/19, OSNC 2020, nr 7, poz. 65; z 12 kwietnia 2006 r., III SZP 2/06; z 7 marca 2018 r., III UZP 1/18; z 23 lutego 2018 r., III CZP 99/17; z 21 grudnia 2017 r., III CZP 84/17).

W niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny nie przedstawił argumentów wskazujących na istnienie związku przyczynowego między wątpliwościami ujętymi w przedstawionym pytaniu a rozstrzygnięciem o zasadności rozpoznawanej apelacji; nie wyjaśnił, jak - według niego - kształtowałaby się ocena tego środka odwoławczego w zależności od sposobu rozstrzygnięcia przedstawionych wątpliwości. Pytanie prawne przedstawione przez Sąd Apelacyjny w [...] w istocie sprowadza się do ustalenia, czy w sprawie zaistniały podstawy dla podjęcia

postępowania na podstawie art. 145 ust. 1 p.u., co sąd pytający traktuje jako mające zasadnicze znaczenie dla rozpoznania sprawy.

Problem prawny sygnalizowany przez Sąd Apelacyjny w żaden sposób nie jest jednak merytorycznie związany z materią problemową wyznaczoną przez rozpoznawany środek zaskarżenia (apelację powoda). Ogłoszenie upadłości pozwanego i związane z tym zdarzeniem zawieszenie postępowania nastąpiło na etapie postępowania przed sądem drugiej instancji. Pytanie o podstawę prawną i przesłanki podjęcia zawieszonego postępowania opiera się zatem na oczekiwaniu, iż Sąd Najwyższy przeprowadzi weryfikację zasadności decyzji procesowej powziętej przez Sąd Apelacyjny, która swoje odzwierciedlenia ma w treści postanowienia z 15 listopada 2018 r. o podjęciu zawieszonego postępowania. Takie dążenie nie znajduje oparcia w art. 390 § 1 k.p.c. Zagadnienie przedstawione w pytaniu prawnym stało się bowiem bezprzedmiotowe, gdyż Sąd Apelacyjny podjął stosowną decyzję procesową – wydając 15 listopada 2018 r. postanowienie o podjęciu zawieszonego postępowania.

Końcowo należy wskazać, że Sąd Najwyższy w uchwale z 9 grudnia 2021 r., III CZP 96/20, wyjaśnił, że dla wyczerpania trybu, o którym mowa w art. 145 ust. 1 p.u. konieczne jest zaskarżenie odmowy uznania wierzytelności sprzeciwem do sędziego-komisarza, a w razie nieuwzględnienia sprzeciwu – wniesienie zażalenia do sądu upadłościowego.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. w zw. z art. 86 § 1 uSN, odmówił podjęcia uchwały.

[as]